

VERSLAG REALISATIE PROGRAMMA
DAG VAN HET KASTEEL 2022
Overijssel

**DAG VAN
HET KASTEEL**

EEN RAMP IS VAN ALLE TIJDEN
TWEEDE PINKSTERDAG • 6 JUNI 2022

Augustus 2022

OVERIJSSELSE KASTELEN
stichting

INLEIDING

Stichting Dag van het Kasteel organiseerde voor de vijftiende keer het landelijk publieksevenement Dag van het Kasteel. Op 107 locaties in heel Nederland werden verschillende activiteiten georganiseerd. Bezoekers genoten van rondleidingen, proeverijen, kinderactiviteiten, tentoonstellingen en bovenal van deze bijzondere plekken zelf.

Dit jaar stond er weer een interessant thema centraal waar veel locaties zich bij aansloten. In het licht van het Rampjaar 1672, nu 350 jaar geleden, was het thema 'Een ramp is van alle tijden'. Alle locaties hadden hun eigen rampenverhalen, toonden hun veerkracht en vertelden hoe de rampen overwonnen werden. We kijken terug op een succesvolle editie!

Dankzij de bijdrage van € 4.000 van de Overijsselse Kastelenstichting was het mogelijk een mooie Overijssels programma te maken.

Hieronder een beknopt verslag van de Overijsselse Dag van het Kasteel activiteiten.

THEMA 2022 - EEN RAMP IS VAN ALLE TIJDEN

**DAG VAN
HET KASTEEL**
EEN RAMP IS VAN ALLE TIJDEN
TWEDE PINKSTERDAG • 6 JUNI 2022

Afgelopen editie van Dag van het Kasteel stond in het teken van rampen die kastelen en buitenplaatsen hebben doorstaan. Hiermee sloot Dag van het Kasteel aan bij de herdenking van het Rampjaar 1672, dit jaar 350 jaar geleden.

Ook keken we naar de actualiteit. Het rampjaar 2020 was net voorbij en ook in 2021 maakten we rampzalige tijden mee door corona en door de overstromingen die vooral Limburg troffen. Zijn er parallellen met het Rampjaar 1672? Het ene Rampjaar is het andere niet, of toch wel? Ook laat de oorlog in Oekraïne zien dat een ramp van alle tijden is.

Maar ook andere rampen kwamen aan bod. In de loop der eeuwen hebben kastelen en buitenplaatsen flink wat rampen doorstaan, waarover vele verhalen te vertellen zijn. Niet alleen de rampen maar ook de veerkracht na een ramp stonden dit jaar centraal.

Kastelen en buitenplaatsen hebben in hun lange geschiedenis te maken gehad met oorlogsgeweld en natuurgeweld, met rampzalige eigenaren die hun goed vergokten of verwaarloosden, met economische tegenspoed of met herbesteding die met flinke ingrepen aan het gebouw gepaard ging.

Dit zijn heftige gebeurtenissen die hun weerslag hadden op deze monumenten. Het is niet alleen maar kommer en kwel. Ondanks eeuwen van blootstelling aan allerhande onheil zijn kastelen en buitenplaatsen

er nog in groten getale. Na een oorlog werden kastelen heropgebouwd, vaak gemoderniseerd naar de mode van die tijd.

Ook kasteelruïnes hebben nu een belangrijke plek als erfgoed. Die geven weer andere verhalen prijs. Herbestemming zorgde voor aanpassing aan gebouwen, maar door hun nieuwe functie bleven deze kastelen en buitenplaatsen wel bestaan. Het opdelen van een landgoed reet het uiteen, maar nieuwe eigenaren maakten er soms ook weer iets bijzonders van.

Zo is een ramp een ramp, maar deze voorbeelden leren ons ook dat er na de ramp zeker hoop gloort. Als we dat onthouden, en als we ons bewust blijven dat we kastelen en buitenplaatsen onze omgeving verrijken, kunnen we elke keer na een ramp de schouders eronder zetten en tot mooie oplossingen komen zodat we ook in de toekomst kunnen blijven genieten van kastelen en buitenplaatsen.

DEELNEMERS

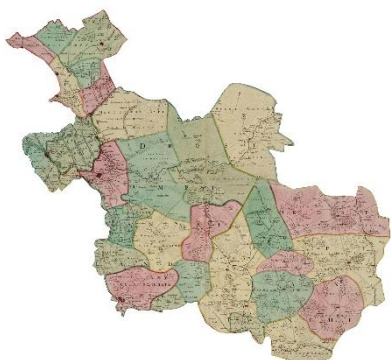
In Overijssel was vertegenwoordigd met **twalf deelnemers**.

We hadden gehoopt op meer deelnemers maar we hebben geconstateerd dat veel locaties na twee jaar Corona toch nog wat terughoudend waren.

ACHTERGRONDVERHALEN

Overijssel was mooi vertegenwoordigd op de websitepagina [Dag van het Kasteel | Digitaal](#) met **drie Overijsselse achtergrondverhalen**. Deze verhalen blijven ook na dag van het kasteel beschikbaar.

Het rampjaar in Overijssel

1672 staat bekend in de Nederlandse geschiedenis als "het rampjaar" en dit was niet voor niets. Overal in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden was chaos, oorlog en veel vernietiging. De aanvallen kwamen van Engeland over zee en Duitsland en Frankrijk over land. Toch bleef de oorlog niet alleen beperkt tot de grensregio's. De schade van dit rampjaar is ook in de hele provincie Overijssel terug te zien. Ook verschillende kastelen in deze provincie kwamen niet zonder kleerscheuren uit dit jaar.

Lees hier verder: <https://dagvanhetkasteel.nl/het-rampjaar-in-overijssel/>

Bommen Berend en het Rampjaar

Terwijl Holland en Zeeland zich in 1672 op zee verdedigden tegen de machtige Engelse vloot en de zuidelijke gewesten van de Republiek weerstand boden tegen Lodewijk XIV, bulderden in het noordoosten de kanonnen van Bernhard 'Bommen Berend' von Galen (1606-1678). De vost-bisschop uit Münster trok met een plunderend leger de grens van Overijssel over. Zijn doel? Het inlijven van de protestants gezinde noordelijke gewesten bij het bisdom Münster.

Lees hier verder: <https://dagvanhetkasteel.nl/bommen-berend-en-het-rampjaar/>

Het Huis te Breckelenkamp in de schijnwerpers in 1672

In Overijssel was 1672 lang niet voor iedereen een rampjaar. Voor de katholieke familie Bentinck tot Breckelenkamp, die een innige relatie had met de bisschoppen van Münster, was de eerste helft van 1672 zelfs een korte tijd van glorie.

Gerard Adolph Bentinck, toen Heer van Breckelenkamp, was een van de belangrijkste leden van de geheime raad van de bisschop.

<https://dagvanhetkasteel.nl/het-huis-te-breckelenkamp-in-de-schijnwerpers-in-1672/>

WANDELINGEN ONDER BEGELEIDING

In het programma waren in Overijssel **twee wandelingen onder begeleiding van archeologen** opgenomen, de zgn. Archeotrail. Van de prehistorie via Bommen Berend en de Koude Oorlog, het heeft allemaal sporen in Overijssel achtergelaten. Niet altijd zichtbaar, meestal verborgen in de bodem. Archeologen Davy Kastelein en Marijke Nieuwenhuis namen bezoekers mee op hun Archeotrail rondwandeling door het landgoederen landschap rond De Haere en Rande bij Deventer.

De wandeling was ongeveer 7 km lang en duurde ongeveer 2 tot 2,5 uur.

De begeleiders

Marijke Nieuwenhuis

Marijke Nieuwenhuis is provinciaal archeoloog van Drenthe. Ze woont echter in Overijssel, in Deventer en heeft een grote belangstelling voor de geschiedenis van en rond haar woonplaats. Zij vindt het belangrijk om archeologie te ontsluiten voor mensen en vertelt graag de verhalen die horen bij deze bijzondere archeologische plekken. En daar is deze Archeotrail heel geschikt voor!

Davy Kastelein

Davy Kastelein werkt als beleidsadviseur erfgoed bij de gemeente Deventer en is daarnaast werkzaam als zelfstandig archeologisch adviseur. Hij is bij veel archeologische onderzoeken betrokken geweest, ook in de omgeving van het landgoed Rande. Archeologie gaat voor hem niet alleen om de vondsten maar juist om het verhaal.

Voor deze activiteit is op sociale media promotiegemaakt. Te zien via deze link:
https://youtu.be/zUOSuQ9T_zo?list=PLpDzKE8NJKWiPhCW2_RhtuNzapRAz3ewz

WANDELINGEN MET DE AUDIOTOUR APP

Speciaal voor Overijssel zijn op basis van het thema twee wandelingen met audiotour gemaakt die door bezoekers zelfstandig gewandeld konden worden. Door een app te downloaden op de mobiele telefoon. Deze wandelingen blijven ook na dag van het kasteel beschikbaar.

Rampenwandeling Huize Almelo

ongeveer 3,8 kilometer

De wandeling is te downloaden via deze link:

https://izi.travel/nl/browse/a791baeb-fd1c-4911-b96e-6898e6ca86ff#tour_details_first

Rampenwandeling Landgoed Weldam

ongeveer 4,5 kilometer

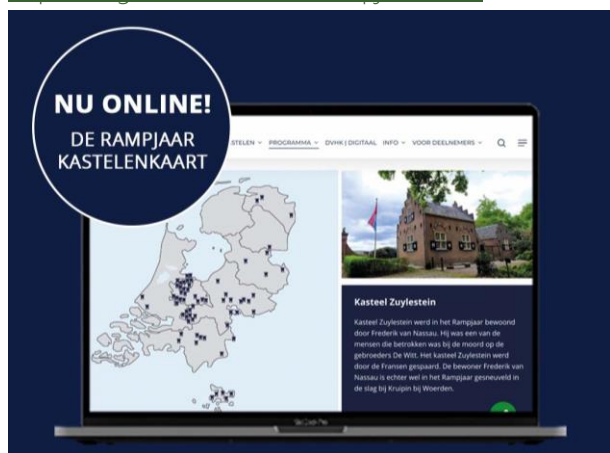
De wandeling is te downloaden via deze link:

<https://izi.travel/nl/browse/41fd6907-f722-4888-898e-e0499c3d8160#a76695b1-a31a-401c-bf9a-52f924d1ccda>

RAMPJAAR KASTELENKAART

Om goed te verbeelden hoe groot de impact was van het Rampjaar op kastelen en buitenplaatsen heeft Dag van het Kasteel een interactieve Rampjaar Kastelenkaart gemaakt. Op deze kaart hebben we alle kastelen en buitenplaatsen verzameld waarvan we weten dat ze betrokken waren bij het Rampjaar. Deze kaart geeft een prachtig overzicht van waar de verschillende binnenvallende troepen schade hebben aangericht of welke locaties er juist zonder kleerscheuren vanaf zijn gekomen. De vier Overijsselse kastelen en buitenplaatsen; Den Berg, Groote Scheere, Kasteel Almelo en Huis te Breckelenkamp zijn hierin prominent opgenomen. Bekijk de kaart via deze link:

<https://dagvanhetkasteel.nl/rampjaarkaart/>

THEMAKRANT

Overijssel was ook vertegenwoordigd met een verhaal over Landgoed Weldam in de jaarlijkse themakrant. Dat dit jaar als titel had: 'Kasteelverhalen. Over Rampen en Veerkracht'.

LANDGOED WELDAM, OVERIJSEL

De letterzetter vreet zich een weg door het bos

Jan Zandvoort, al bijna veertig jaar rentmeester van landgoed Weldam, loopt over een kaalgeslagen bosperceel. Tot een paar jaar geleden stond dit perceel vol met sparren. De letterzetter, een kever die onder de schors van vooral fijnsparren leeft en deze bomen dusdanig aantast dat ze afsterven, heeft hier flink huisgehouden en alles moest worden gekapt. "Nog altijd zijn we aan het kappen", verzucht Jan. Door de droogte van de afgelopen jaren, zijn de bomen verzwakt. Bomen die vorig jaar nog gezond leken, blijken toch aangetast. Tegen de letterzetter is niets te doen, alleen met kappen kan de kever te lijf worden gegaan. Er worden geen bestrijdingsmiddelen gebruikt op Weldam. Met rustige passen loopt Jan verder. "We zijn een bosbouwbedrijf, dus het is zaak dat we zorgen voor een financieel gezonde situatie." En dat plan is zichtbaar: overal waar je kijkt, zie je nieuwe aanplant. "Omdat het nu zo extreem is met de letterzetter, planten we geen fijnsparren meer, maar wel lariksen, eiken, lindes en Douglas sparren. Dit zorgt voor een gevarieerd bos." In totaal worden dit jaar op Weldam zo'n 35.000 nieuwe bomen geplant. "Ze komen uit een potje", vertelt Jan als hij een jong boompje voorzichtig inspecteert. Dit ene boompje vertelt het hele verhaal: landgoedbeheer is een zaak van de lange adem. Beheerders tonen hun weerbaarheid, en ze spelen in op nieuwe ontwikkelingen. Kleine boompjes worden vanzelf groot.

Bekijk het krant via deze link: [https://dagvanhetkasteel.nl/wp-content/uploads/2022/04/Kasteelverhalen - Kleiner-formaat-voor-website-522-mb.pdf](https://dagvanhetkasteel.nl/wp-content/uploads/2022/04/Kasteelverhalen_-_Kleiner-formaat-voor-website-522-mb.pdf)

SYMPOSIUM

Voorafgaand aan Dag van het kasteel en aansluitend op het thema hield de RCE in samenwerking met stichting Dag van het Kasteel een online symposium.

Het symposium was onder voorzitterschap van dagvoorzitter Robert Verhoogt van het ministerie OCW. Een vijftal sprekers benaderden het begrip ramp i.r.t. kastelen en buitenplaatsen op verschillende wijze. De sprekers waren:

- Fred Vogelzang, zelfstandig onderzoeker: *'De vale ruiter van de apocalyps. Pestilentie, kastelen en buitenplaatsen vanaf de Zwarte Dood'*.
- Olga van den Broek, zelfstandig onderzoeker: *'Kansen en Keuzes: Motivatiebrieven van graaf Willem van den Bergh en overste Maarten Schenck ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog'*.
- Yme Kuiper, Emeritus hoogleraar Universiteit Groningen: *'Bedreigde edelen in de jaren 1780-1798: van patriot tot orangist'*
- Patricia Vincent, coördinator erfgoed en expo's, Landcommanderij Alden Biesen: *'In Vuur en Vlam. Alden Biesen brandt en herrijst als een feniks uit zijn as'*.
- Renate van Leijen, specialist Veilig Erfgoed, RCE: *'Rijzend water, dreigende vlammen, opkomende stormen of gelegenheidsdieven: goed voorbereid om erger te voorkomen'*.

Het symposium is via deze link terug te kijken:

https://channel.royalcast.com/cultureelerfgoed/#!/cultureelerfgoed/20220401_1

OVERIJSSELSE KASTELEN PRIJS

Dag van het Kasteel Overijssel werd op 6 juni feestelijk geopend met de uitreiking van de Overijssels Kastelenprijs aan de eigenaar van het landgoed Singraven, Stichting Edwina van Heek.

Stichting Dag van het Kasteel heeft het uitreikingsevent georganiseerd voor de Overijsselse Kastelenstichting.

Het programma bestond uit:

- Ontvangst met koffie en taart op Huis Singraven
- Welkom door Nathalie van Verschuer, voorzitter Stichting Dag van het Kasteel
Woord Leo Elfers, voorzitter Overijsselse Kastelenstichting
- Filmpje over de vijzelturbine op Singraven
- Uitreiking prijs door Leo Elfers
Woord Rudolf van Heek, voorzitter Edwina van Heek Stichting
- Bezoek aan de vijzelturbine
- Concert Britten Jeugd strijkconcert
- Afsluitende borrel

Over Singraven en de prijs:

Ruim 600 jaar geleden begon Landgoed Singraven met het benutten van waterkracht voor het malen van graan en het zagen van hout door middel van een meervoudige watermolen in het riviertje de Dinkel. Onlangs is hieraan een nieuwe molen (vijzelturbine) toegevoegd waarmee elektriciteit opgewekt wordt. Mede door deze nieuwe energiebron wordt Landgoed Singraven energieneutraal. Landgoed Singraven in Denekamp beslaat 475 hectare en omvat naast bos en natuur ook agrarische bedrijven en woningen (75 huishoudens). Dankzij de nieuwe eigen stroomopwekking met waterkracht (direct naast de oude watermolen uit 1448) en met een groot oppervlak aan zonnepanelen op een ligboxenstal elders op het landgoed kan het landgoed binnenkort volledig energieneutraal zijn.

Leo Elfers voorzitter Overijsselse Kastelenstichting (OKS): "Singraven verdient deze prijs. Met de stijgende gasprijzen waar we allemaal mee te maken hebben, is het initiatief van Stichting Edwina van Heek om Landgoed Singraven energieneutraal te maken zeer actueel geworden. Het initiatief laat zien dat landgoederen ook hun steentje kunnen bijdragen, als het gaat om vraagstukken als de energietransitie."

Producten

Ter gelegenheid van de uitreiking zijn een tweetal korte filmpjes gemaakt.

- Registratie van de prijsuitreiking: <https://youtu.be/cc0trPrjs1Q>
- Presentatie over de Vijzelturbine: https://youtu.be/6_ZzP68FWS0

COMMUNICATIE EN PR

De Overijsselse deelnemers én de Overijsselse Kastelenstichting waren integraal onderdeel van de PR en communicatie van Dag van het Kasteel. Deze bestond uit:

- Offline publicaties in de tijdschriften: Monumentaal, Heemschut, Kastelen&Tuinen, Margriet, Seniorwijzer, Het Buiten, Heerenhuis en Archeologie Magazine,
- Betaalde online persaandacht via DPG media, magazine Libelle en diverse online kanalen/ websites
- Betaalde online aandacht via google en facebook en influencers
- Via sociale media: website, Facebook en Instagram